

Neden Bölündük?

Gülay Göktürk

Gazeteci - Yazar, LDT Üyesi

liberal düşünce Yıl 20, Sayı 77, Kiş 2015, s. 61 - 66

Liberal saflarda bugün yaşanan kırılma ne zaman başladı dersiniz, ben Gezi Olayları'nda derim. Belki de su yüzüne çıkma tarihi demek daha doğru olur.

O gün yapılan tartışmalarda, mesele sanki Gezi olaylarının farklı değerlendirilmesiymiş gibi bir algı vardı ortada. Gezi olaylarını, bu olayların sosyolojisini, psikolojisini, siyasî hedeflerini, farklı aşamalarını aynı şekilde değerlendirmiyorduk ve değerlendirme farklılıkları bizi doğal olarak hükümetin Gezi politikalarına karşı tutumda da farklı noktalara götürüyordu.

Manzara hiç değilse görünürde böyleydi.

Oysa gerçekte ayrıldığımız nokta Gezi'nin analizi değil, Ak Parti'nin analizi idi. Gezi olayları bir süredir birikmekte olan görüş farklılıklarının ortaya çıkması için uygun duygusal ortamı yaratmıştı sadece...

Bazı liberal arkadaşlar o tarihten itibaren Ak Parti'yi esas itibariyle otoriter bir hareket olarak tanımlamaya başladılar ve hedefe oturtular. 2002'den beri izledikleri "destek ve eleştiri" politikasından "Ak Parti iktidarını düşürmek için mümkün olan en geniş ittifakı kurma" politikasına geçtiler.

Kurabildikleri cephenin temel unsurunun Gülen Hareketi olması ise onlar için olayın en dramatik yönü oldu. Devlet içinde gizli bir örgütlenmeyle, seçilmiş iktidara karşı komplolar kuran gayrimeşru bir hareketi, "otoriterleşen iktidar" karşısında hukuk devletini ve temiz toplumu savunan bir odak olarak

konumlandırmaları ve birlikte saf tutmaları, sadece siyaseten değil, temel liberal değerler açısından da yaşayabilecekleri en büyük savrulmaydı.

Ama neyse; biz yine ayrılığın çıktığı yere, Ak Parti değerlendirmesine dönelim.

Hiç Bir Zaman Hayalci Olmadık

Bazılarımızın bir türlü anlayamadığı ya da kabullenemediği şey, Ak Parti gibi çok geniş toplum kesimlerine dayanan büyük kitle partilerinin hem kendi toplumsal tabanlarında varolan farklı siyasî-ideolojik eğilimleri yansıtmalarının; hem de devlet içi dengeleri gözetmelerinin kaçınılmazlığı...

Evet, Ak Parti'den küçük ve marjinal partilerin ya da düşünce kuruluşlarının "saf"lığını beklemek; marjinal bir partide bulunabilecek ideolojik yekpareliği ve istikrarlı çizgiyi beklemek zaten boş hayal olurdu. Bu partide reformculuk ve statükoculuk, sivillik ve devletçilik, demokratlık ve otoriterlik her zaman bir arada, yan yana varoldu. Zaman zaman, içinde taşıdığı bu eğilimlerin birinin ağır basması sonucu birçok yalpalama yaşadı, bundan sonra da yaşayacak.

Yalpalamalar sadece tabanın yapısından değil, aynı zamanda devletin yapısından kaynaklanıyor. Bakıyoruz; sadece bizde değil bütün dünyada değişim sloganıyla gelen hareketler "millî devlet"lerin kemikleşmiş felsefeleriyle, politikalarıyla, söylemleriyle, tabularıyla yüzyüze geldiklerinde şöyle bir duralayıp önlerine dikilen barikatlarda gedik açma yollarının arayışına giriyor. Hiçbir siyasî hareket –eğer radikal bir kırılmayı, bir "devrim"i öngörmüyorsa – dümdüz bir siyasî çizgi izleyemiyor. Eski dengeleri belli ölçüde gözeterek, tavizler vererek ve tavizler kopararak ilerliyor. Hele devletin felsefesi ve politikası toplumun önemli bir kesimi tarafından da içselleştirilmişse ve savunuluyorsa, değişimcilerin işi çok daha zor oluyor.

İşte zigzagları anlamak için bütün bu faktörleri görmek ve gerçekçi olmak lâzım.

Liberallerin Ak Parti'ye olan desteği hiç bir zaman bir hayale dayanmadı. Karşımızda kusursuz demokrat ve özgürlükçü bir parti olmadığını daha baştan biliyorduk. Önemli olan, her dönemde içinde taşıdığı farklı eğilimlerden hangilerinin ağır bastığına ve partinin temel karakteri haline geldiğine doğru karar verebilmektir.

Şu anda Ak Parti'ye karşı açık muhalefete geçen liberaller "dönüm noktası"ını 2013-2014 olarak belirliyor; bu dönemden itibaren sistematik bir

otoriterleşme yaşandığını ve iktidarın temel karakterinin değiştiğini iddia ediyorlar.

O Zaman Bazı Hatırlatmalar Yapalım!

2008 yılının sonlarında siyasetin değişmez konusu yine bugünkü gibi “Ak Parti nereye gidiyor” sorusu idi.

Basında o zamana kadar Ak Parti’ye destek veren birçok kalem o günlerde “Ak Parti’nin artık askerle anlaştığını, Genelkurmay’ın Kürt politikasına teslim olduğunu” yazıp çiziyordu. “Ak Parti Genelkurmay’ın sözcüsü haline geldi” “Tutuculuğun temel direği olan Genelkurmay ile AKP değişime karşı omuz omuza duruyor” değerlendirmeleri yapılıyor; Erdoğan için “Paşasının Başbakanı” ya da “Obama’ydı Bush oldu” gibi başlıklar atılıyordu.

Ben birçok liberal gibi, o dönemde de bu değerlendirmelere karşı çıktım. Çünkü içinde hala önemli bir değişimci potansiyel barındıran bir kitle partisini bir kaleme harcama gibi bir lükse sahip olmadığımızı inandım. “Tayyip Erdoğan’ın üstünü çizmek” başlıklı yazımda da bunu anlatmaya çalışmıştım:

“Bir politik hareketi amansızca eleştirmekle üstünü çizmek arasında fark vardır. Üstünü çizdiniz mi, artık hiçbir beklentiniz de kalmamış demektir. Hâlâ beklentiniz varsa, böyle bir başlık (Paşasının başbakanı) atmazsınız. (...) Değişim sloganıyla gelen hiçbir siyasî hareket –eğer radikal bir kırılmayı, bir “devrim”i öngörmüyorsa – dümdüz bir siyasî çizgi izleyemez. Eski dengeleri belli ölçüde gözeterek, zaman zaman yalpalayarak, tavizler vererek ve tavizler kopararak ilerler. Demokrasi isteyenlerin yapması gereken şey, bu süreçte ona yardım etmek; yalpalamaları en aza indirmeye çalışmaktır. Onu asimile etmeye çalışan güçlerin kucağına itmek değil, kendi yanına çekmektir.”

Sonunda ne oldu? O günlerde “Kürt meselesini Genelkurmay’a ihale ettiği, Genelkurmay’ın temsilcisi haline geldiği” söylenen Erdoğan, bu yazılanlardan dört-beş yıl sonra siyasî tarihimizin en radikal adımını atarak Çözüm Süreci’ni başlattı!

Reformcu Barut Tükendi Mi, Tükenmedi Mi?

Bugün iktidar yine bir dar boğazdan geçiyor. Bir tarafta iktidarı sokakta yıkmaktan başka çaresi kalmamış Laikçi-Ulusalcı-Gezici muhalifler hiçbir fırsatı kaçırmamaya kararlı. Diğer tarafta, devletin kilit noktalarını ele geçirmek için uzun süreden beri hazırlanmakta olduğu anlaşılın Gülençi yapıyla kıyasıya bir mücadele sürüyor. Ayrıca bu iki iç güç, Ak Parti iktidarından hoşnut

olmayan uluslararası çevrelerle işbirliği halinde bir algı operasyonu ve kuşatma harekâtı yürütüyor. Üstelik bu kuşatma, hükümetin Türkiye tarihinin en hayati, en kırılgan projesi olan Kürt Barışı Projesini yürütmeye çalıştığı bir dönemde; bu proje çökerse Ak Parti'nin de çökeceği hesabıyla yapılıyor.

Ve bu kuşatılmışlık duygusu içinde, iktidarını tehdit altında gören hükümet de, kimisi kaçınılmaz, kimisi kaçınılabılır; kimisi ilkesel kimisi siyasî birçok hata yapıyor.

Ama bakıyoruz, bir yandan da demokratik hamlelere devam ediyor. (Ermenilerden özür, yerel yönetim özerklik şartına konulan muhalefet şerhinin kaldırılacağına açıklanması, Kıbrıs'ta çözüm çabaları, Büyükşehir Yasası, jandarmanın sivilleşmesi, Çözüm Süreci'ni bütün provokasyonlara rağmen sürdürme iradesi ve son olarak Alevî Açılımını canlandırma kararı gibi...)

Bu koşullarda liberaller ne yapmalı?

Ak Parti'nin defterini dürmek isteyenlerin safında yer alıp "Kahrolsun iktidar!" korosuna mı katılmalı; yoksa 12 yıldır yaptığı gibi eleştiri-destek tutumuna devam mı etmeli?

Halk Kitleleri Bunu Hep Yapıyor

Mükemmel iktidar yoktur. Aydın birey, bir iktidara karşı tutum belirlerken, her aşamada yeniden hesap yapar. Eksileri ve artıları alt alta yazar ve hangisinin ağır bastığına bakar. Bununla da yetinmez; iktidarın alternatifine de bakar. İktidarın olumsuzlukları ağır basar hale gelmişse ve bu iktidar gittiğinde yerine gelecek olan ehven-i şer ise, işte ancak o zaman "eleştiri-destek" tutumundan demokratik bütün yöntemleri kullanarak "yıkma" tutumuna geçer.

Aslında, bütün bu hesapları sıradan insanlar her seçimde yeniden ve yeniden yapıyorlar ve bu konuda kafası karışan aydınların geniş halk kitlelerinden öğreneceği çok şey var.

17-25 Aralık'tan bu yana yaşananları aydınlar kadar geniş halk kitleleri de görüyor. Ortaya atılan yolsuzluk dosyalarından onlar da rahatsız. Paralel Yapı'yla mücadele sırasında yargıya yapılan müdahalelerden, hukukun araçsallaştırılmasından onlar da endişeli.

Ne var ki, onlar "ideal iktidar" arayışındaki aydınlardan farklı olarak, çok daha gerçekçi, tecrübeli ve sağduyulu...

Gezi'de, 17-25 Aralık operasyonlarında, onu takip eden yerel seçimlerde ve son olarak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Ak Parti'nin arkasında duran

yüzde 50'lik kitle, hükümete yönelik bu kuşatmanın gerçek hedefinin kendisi olduğunu görüyor. Eğer kuşatma Ak Parti'nin düşmesiyle sonuçlanırsa kendisinin yeniden eski yerine; yani ikinci sınıf vatandaşlığa gönderileceğini; on yıldır "başların ayak olması"nu bir türlü hazmedemeyen eski imtiyazlı sınıfların imtiyazlarını geri almak için bir dakika tereddüt etmeyeceğini biliyor.

O yüzden, sorunlar arasında hiyerarşi kuruyor. Önemliyi önemsizden, acili bekleyebilecek olandan ayırıyor, sıraya sokuyor.

Yargıya yapılan müdahaleleri önemsemediği için değil, ama şu anda "tarafsız yargı" diye tempo tutanların yargıyı nasıl vahşî bir taraf haline getirdiklerini bildiği için; yargının bağımsızlığı ilkesinin temelinde tarafsızlığın güvence altına alınmasının yattığını ve yargının böylesine açık taraf olduğu koşullarda yükseltile "bağımsız yargı" sloganının yargıyı ele geçiren tarafa hizmet edeceğini bildiği için sesini çıkarmıyor. "Geçiş dönemi" olarak görüldüğü bu dönemde iktidarına sahip çıkıyor; ona ontolojik bir karşıtlık içinde olanlarla aynı safa düşmeyi reddediyor.

Yolsuzluk iddialarını ciddiye almadığı ya da Temiz Toplumunu önemsemediği için değil; hassasiyeti yetim hakkının korunmasıyla sınırlı olmadığı için; yolsuzluk operasyonu adıyla yürütülen operasyonun asıl amacını gördüğü ve asıl büyük tehdit olarak algıladığı için, her türlü şaibeye rağmen Ak Parti'nin arkasında durmaya devam ediyor. Hatta, iktidarın zaman zaman ortaya çıkan otoriter tavırlarını, ayakta kalabilmek için başvurduğu meşru müdaafa davranışı olarak görüyor ve makul karşılayabiliyor.

Ama "fundamentalist" aydınının bunu anlaması çok zor. O, bu oy desteğini toplumun geriliğinin, cahilliğinin, yozlaşmaya yatkınlığının bir tezahürü olarak görüp toplumdan bir kez daha nefret ediyor.

"Dinci" Bir Partiyi Desteklemeyi İçine Sindiremeyenler

Yazının başlangıcındaki tesbite geri dönecek olursak:

Ak Parti hiçbir zaman ak-pak bir parti olmadı. Bugün karşısında yer alan liberallerin işaret ettiği hataları hep vardı. Şimdi "tükendi" dedikleri reformcu barutun hala var olduğunun en büyük delili ise çözüm sürecidir.

Bu partinin 12 yıllık hikâyesi, her zaman isteyenin istediğini bulabileceği bir süreçtir. Bir sebeple karşı çıkmak istiyorsanız, alt alta yazabileceğiniz olumsuz noktalar bulmakta bir sıkıntı çekmezsiniz. Ama desteklemek niyetindeyseniz, yine uzun bir liste çıkarabilirsiniz.

Dolayısıyla, belli bir döneme kadar destekleyip bugün sıkı düşman kesilenlerin bu davranışlarını anlayabilmek için sadece mantıkî analizler yetmez. Aynı zamanda içsel nedenlere de bakmak gerekir.

Şu anda Ak Parti'yi baş düşman ilan eden ve onu yıkmak için cemaat ve CHP dâhil herkesle işbirliği yapmaktan rahatsız olmayan liberallerin bu seçimlerinde zaman zaman ideolojik, zaman zaman da psikolojik faktörlerin devreye girdiğini gözlemleyebiliyoruz.

Ben, özellikle solcu bir geçmişten gelenler açısından belirleyici faktörlerden birinin, sol cemaatten hiçbir zaman ruhen ve ideolojik olarak kopamama ve “dinci” bir partiye destek vermeyi hiçbir zaman içine sindirememe hali olduğunu düşünüyorum. Ak Parti'ye verdikleri desteğin bedelini çok ağır ödeyen ve yıllardır kendi doğal çevreleri tarafından afaroz edilmiş olan bu insanlar açısından Gezi, dışlandıkları mahalleye tekrar kabul edilmek için iyi bir fırsattı. O günlerde Taksim'de soludukları “Gezi Ruhü”yla birlikte hidayete ermelerinin (yeniden solculaşmalarının) arka plânında eski mahalleye duyulan özlem oldukça etkili oldu sanırım. “İlk gün kullanılan orantısız güç” ya da “Erdoğan'ın tahrik edici söylemi” gibi normal olarak ciddiye almayacakları bahanelere bu kadar istekle sarılmalarını başka türlü açıklamak mümkün değil.

Son olarak, şu anda Ak Parti düşmanlığına savrulan bazı isimlerin bu tutumlarında etkili olduğunu düşündüğüm bir başka noktayı da işaret ederek bitireyim:

28 Şubat günlerinden itibaren Ak Parti hareketinin yanında yer alan bazı isimler, o zor günler sona erip de “düze çıkıldığında” Ak Parti'nin kendilerine borçlu olduğunu düşünmekten kendilerini alamadılar ve sık sık “diyet isteme” tutumuna girdiler. Bu diyet, kimisi için özel ilgi ve itibar, kimisi için makam ve mevki oldu. Kimisi üst perdeden akıl hocalığına soyundu ve bu tutumları geri tepince daha büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Genel olarak, kıymetlerinin bilinmediği, vefasızlık gösterildiği duygusunu yoğun olarak yaşadılar.

Sanırım bu duygusal kırılma da onların bugünkü Ak Parti düşmanı siyasî çizgilerinin psikolojik arka plânını yarattı.